

УДК 631.16:658.155

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ СИРОВИНИ

Демчук О.М.

аспірант Таврійського державного агротехнологічного університету

Annotation

Criteria are certain and the underpinning of processing efficiency an estimation principles of agricultural raw material is implement.

Анотація

Визначено критерії та здійснено обґрунтування принципів оцінювання ефективності переробки сільськогосподарської сировини.

Ключові слова

Економічна ефективність, принципи, критерії, рентабельність, собівартість, прибуток, сировинна база, асортимент продукції, конкурентоспроможність.

I. Вступ

У складних умовах становлення ринкової економіки України економічна ефективність діяльності переробних підприємств потребує використання сучасних методів дослідження.

В економічній літературі уже широко висвітлюється сутність критеріїв та показників економічної ефективності. Це питання вивчали: В.П. Вантух [2], О.В. Голошубов [3], Г.В. Савицька [5], І.Е. Якушева [6] та інші.

Але в економічних умовах, що склалися, для оцінювання ефективності, необхідно

використовувати нові критерії та показники оцінювання процесів переробки та реалізації продукції підприємств, які переробляють сільськогосподарську сировину.

II. Постановка завдання

Метою статті є визначення оптимальних показників і критеріїв оцінювання економічної ефективності переробки та реалізації продукції сільського господарства в сучасних умовах.

III. Результати

Ефективність – складна економічна категорія, тому для визначення її рівня використовують різноманітний перелік індикаторів.

Економічна ефективність як об'єкт вивчення передбачає підбір системи взаємопов'язаних показників, а сукупність показників, у свою чергу, становить критерії оцінювання. Але критерії не можуть бути постійними, вони постійно уточнюються з урахуванням цілей підприємств і умов їх функціонування.

Можна виділити декілька критеріїв оцінювання функціонування підприємств, що переробляють сільськогосподарську сировину (див. табл.).

Таблиця

Критерії оцінювання функціонування підприємств, які переробляють сільськогосподарську сировину

Ринкові	Виробничі	Збутові
Співвідношення попиту та пропозиції	Потужності та їх завантаженість	Асортимент і якість продукції
Перспективи розвитку ринку продукції переробки	Сировинні ресурси	Ціна продукції
Рівень конкурентоспроможності даної продукції	Персонал підприємства, його кваліфікація та досвід	Упакування
Рівень сталості ринку	Обладнання підприємства	Реклама

При цьому кількісно визначити запропоновані критерії можна шляхом розрахування таких коефіцієнтів:

- коефіцієнт забезпеченості продукцією:

$$K1 = \frac{V_{\text{проп}}}{V_{\text{спож}}}, \quad (1)$$

де $V_{\text{проп}}$ – обсяг запропонованої продукції; натуральних одиниць;

$V_{\text{спож}}$ – попит на дану продукцію, натуральних одиниць;

- коефіцієнт якості продукції:

$$K2 = \frac{V_{\text{проп.як}}}{V_{\text{спож.як}}}, \quad (2)$$

де $V_{\text{проп.як}}$ – обсяг запропонованої продукції певної якості; натуральних одиниць;

$V_{\text{спож.як}}$ – попит на дану продукцію певної якості, натуральних одиниць;

- коефіцієнт конкурентоспроможності:

$$K3 = K3.1 + K3.2 + K3.3; \quad (3)$$

- коефіцієнт конкурентоспроможності продукції за витратами:

$$K3.1 = \frac{C_{\text{ф}}}{C_{\text{р}}}, \quad (4)$$

де $C_{\text{ф}}$ – фактична собівартість продукції;

$C_{\text{р}}$ – середня собівартість на ринку;

Держава та регіони

- коефіцієнт конкурентоспроможності продукції за широтою асортименту:

$$K3.2 = \frac{A\phi}{A\psi}, \quad (5)$$

де $A\phi$ – фактична кількість видів продукції в асортименті, од.;

$A\psi$ – максимально можлива кількість видів продукції в асортименті, од.;

- коефіцієнт конкурентоспроможності продукції за ціною реалізації:

$$K3.3 = \frac{C\phi}{C\psi}, \quad (6)$$

де $C\phi$ – ціна реалізації фактична;

$C\psi$ – ціна реалізації середня;

- коефіцієнт сталості ринку:

$$K4 = \frac{\sum_{i=1}^n Vci \times Qci}{\sum_{j=1}^m Vdj \times Qdj}, \quad (7)$$

де n – асортимент у порівнюваному році;

m – асортимент у базовому році;

Qci – частка i -го виду продукції в асортименті порівнюваного року, відносних одиниць;

Vci – фактичний обсяг реалізованої j -го виду продукції в порівнюваному році, натуральних одиниць;

Qdj – частка j -го виду продукції в асортименті порівнюваного року, відносних одиниць;

Vdj – фактичний обсяг реалізованої j -го виду продукції в базовому році, натуральних одиниць.

У свою чергу, показник – це якісна ознака або кількісний параметр, який характеризує результат, ефект або ефективність, де результатом є вартість валової продукції, ефектом – прибуток, а ефективністю – рентабельність.

Виділяють такі традиційні показники економічної діяльності підприємств:

- вартість виробленої продукції переробки сільськогосподарської продукції з розрахунку на 1 люд.-год / грн;
- виробництво продукції промислової переробки на одного середньорічного працівника (в натуральному й вартісному виразі);
- витрати праці на виробництво продукції переробки (1 туби, 1 т) / люд.-год.;
- собівартість одиниці продукції переробки;
- прибуток, одержаний від переробки, грн;
- рентабельність продукції переробки.

За сучасних умов для оцінювання економічної ефективності пропонується використовувати такі показники:

1. Для оцінювання потенціалу сировинної бази:

- підприємств, які переробляють сировину рослинного походження: площа

посіву, площа насаджень, урожайність, динаміка валових зборів продукції;

- підприємств, що переробляють сировину тваринного походження: чисельність поголів'я м'ясо-молочного напрямку, середня продуктивність м'ясо-молочних тварин.

2. Для оцінювання потенціалу переробної сфери: виробничі потужності підприємств, їх завантаженість, динаміку, темпи та обсяги виробництва продукції переробки в натуральному та вартісному виразі, товарний асортимент продукції, структура собівартості окремих видів продукції, прибуток від реалізації продукції, рівень рентабельності переробки продукції в цілому та по окремих видах.

3. Для оцінювання ринку продукції переробних підприємств: рівень споживання продукції на душу населення, місткість ринку продукції, обсяги пропозиції продукції, динаміка імпорту та експорту продукції переробки.

Для того, щоб розрахувати рівень попиту на продукцію, використану для харчування, необхідно знайти добуток кількості населення цієї території та фактичного обсягу споживання цієї продукції на одну людину за рік.

Для визначення обсягу пропозиції продукції переробки необхідно врахувати обсяги її виробництва в регіоні, а також імпорт продукції. На основі зіставлення попиту і пропозиції на продукцію, вироблену підприємствами, що переробляють сільгоспсировину, у динаміці за декілька років можна здійснити прогнозування подальшого розвитку ринку цієї продукції.

Від обсягів сировини, що надходить, її якості, або, іншими словами, ефективності функціонування аграрного сектора, залежить багато показників, що характеризують стан економічної ефективності переробної сфери.

Тісний зв'язок переробних підприємств підкомплексу з сільськогосподарським виробництвом зумовлює організаційно-економічні особливості їх функціонування, у тому числі сезонність у виробництві продукції, причому причини сезонності полягають не тільки в нерівномірності аграрного виробництва, а й у нерівномірності попиту на продукцію впродовж року.

Вивчення експорту та імпорту сільгосппродукції необхідне для оцінювання сировинного ринку регіону.

Рівень розвитку ринку переробленої сільгосппродукції залежить від злагожденості роботи та ефективності сільськогосподарського виробництва продукції тваринництва, рослинництва, плідівництва і сфери переробки сировини.

На сьогодні при визначенні економічної ефективності діяльності окремого переробного підприємства використовують насамперед показник чистого доходу (прибутку) як головний показник використання всіх наявних ресурсів, що дає можливість реально визначити економічну ефективність продуктового підкомплексу.

Для визначення беззбиткового обсягу продажу та зони безпеки підприємства використовують маржинальний прибуток (це різниця між виручкою та прямими виробничими витратами по реалізованій продукції); для оцінювання рівня дохідності виробництва окремих видів продукції – прибуток від реалізації продукції (різниця між маржинальним прибутком та постійними витратами підприємства) до виплати податків та відсотків; для оцінювання рентабельності власного капіталу – чистий прибуток (сума прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства після виплати всіх податків, економічних санкцій та інших обов'язкових відрахувань).

Всебічне оцінювання економічної ефективності продукції передбачає використання показників рентабельності, а саме: рентабельність окремих видів продукції, рентабельність продажів окремих видів продукції, загальна рентабельність продажів.

Рентабельність – це рівень дохідності, вигідності, прибутковості виробництва. Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати діяльності, тому що їх величина відобра-

жає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або використаними ресурсами.

IV. Висновки

У сучасних умовах виникає необхідність використання критеріїв оцінювання не тільки в процесі виробництва або переробки сільськогосподарської сировини, а й використання ринкового підходу. Він включає оцінку ринкової ситуації, можливість ефективного використання сировинної та переробної бази.

Література

1. Баликов В. Система показателей экономической эффективности // АПК: экономика, управление. – 2000. – № 7. – С. 19.
2. Вантух В.П. Методика дослідження ресурсного потенціалу АПК // Економіка АПК. – 2006. – № 4. – С. 54–58.
3. Голошубов О.В. Критерії і показники оцінки ефективності збутової діяльності промислового підприємства // Маркетинг і реклама. – 1998. – № 6. – С. 29–32.
4. Гуцайлюк З.В. Учет и контроль показателей эффективности производства в пищевой промышленности. – М.: Агропромиздат, 1998.
5. Савицкая Г.В. Анализ экономической деятельности предприятий. – М.: ООО Новое издание, 2003. – 160 с.
6. Якушева И.Е. Экономическая эффективность производства, переработки и реализации мясо-молочной продукции: Дис... к.э.н.: 08.07.02 / Кримський державний агротехнологічний ун-т. – Симферополь, 2004.

УДК 658.155

УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЯК ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Завадська Н.О.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The article is devoted to the methods of analysis of cash flows, which are improved from the look on them as sourcing charges of production.

Анотація

Удосконалено методи аналізу грошових потоків як джерела фінансування витрат виробництва.

Ключові слова

Грошовий потік, приплив, ефективність, відплив, надходження, видатки, платоспроможність, витрати, амортизація, віддача, прибуток.

I. Вступ

Аналіз грошових потоків є процесом дослідження результативних показників їх формування на підприємстві з метою виявлення резервів подальшого підвищення ефективності їх функціонування [1, с. 155].

Методи фінансово-економічного аналізу перебувають у стадії розвитку. Одним з напрямів, що потребують розвитку, є вдосконалення методів аналізу грошових потоків. Аналіз грошових потоків підприємства за видами діяльності дає можливість визначити фінансовий стан та виконати його прогноз.

Найважливішими фінансовими показниками діяльності будь-якого підприємства є: